

Středoškolská technika 2023

Setkání a prezentace prací středoškolských studentů na ČVUT

NÁBOŽENSTVÍ V JAPONSKU (ŠINTOISMUS)

Klára Špičková

Gymnázium Zikmunda Wintra
Žižkovo náměstí 186, Rakovník

Anotace

Tato ročníková práce pojednává o původním japonském náboženství, šintoismu. Zabývá se jeho historií do roku 1900, božstvy a nejdůležitějšími náboženskými památkami. Krátce zasahuje i do mytologie. Navíc také popisuje způsob modlitby a vzývání šintoistických bohů a zahrnuje jednoduché porovnání s křesťanstvím.

Klíčová slova

Šintoismus; svatyně; božstva

Annotation

This seminar work is about the original Japanese religion, Shintoism. It deals with its history up to the year 1900, deities and the most important religious monuments. It briefly touches on shinto mythology. In addition, it describes the praying and worshipping of the Shinto gods and includes a simple comparison with Christianity.

Keywords

Shintoism; shrine; deities

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Šintó.....	6
3	Historie šintoismu	7
3.1	Nejstarší období	7
3.2	Mohylová kultura	7
3.3	Kontakt šintoismu s buddhismem	8
3.4	Reakce proti buddhismu	8
3.5	Neokonfuciánský šintoismus	9
3.6	Fukko šintó.....	9
3.7	Vznik sektářského šintó	9
4	Kami.....	11
4.1	Význam kami	11
4.1.1	Uctívání kami.....	11
4.2	Panteon kami	12
4.2.1	Amaterasu Ómikami	12
4.2.2	Izanagi no Mikoto a Izanami no Mikoto	12
4.2.3	Susanoo no Mikoto	13
4.2.4	Tsukijomi no Mikoto	13
4.2.5	Inari Ómikami.....	13
4.2.6	Daikoku.....	13
5	Nejdůležitější šintoistická místa a svatyně	14
5.1	Nejdůležitější svatyně	14
5.1.1	Velká svatyně Ise	14
5.1.2	Svatyně Meidži Džingu	15
5.1.3	Svatyně Icukušima.....	15
5.1.4	Svatyně Fušimi Inari.....	16
5.1.5	Svatyně Sanno.....	16
5.2	Poutní místa.....	16
5.2.1	Jošino a Ómine, Ómine okugake miči	17
5.2.2	Kumano sanzan, Kumano sankei miči.....	17
5.2.3	Kójasan, Kójasan čóiši miči.....	17
6	Praktická část	18

6.1	Přání v pohodlí domova a ve svatyni	18
6.2	Porovnání s křesťanstvím.....	19
7	Závěr	20
8	Použitá literatura	21
8.1	Knižní zdroje	21
8.2	Internetové zdroje.....	21
9	Zdroje obrázků.....	22

1 ÚVOD

Tématem mé ročníkové práce je šintoismus – jediné původní japonské náboženství. Téma jsem si zvolila z důvodu, že se o Japonsko a jeho kulturu už dlouhou dobu zajímám a po střední škole bych velmi ráda studovala japanistiku.

Mým cílem je šintoismus a jeho bohatou kulturu a historii přiblížit lidem a sama si o něm rozšířit znalosti, popsat, díky jakým krokům v historii bylo toto náboženství dochováno dodnes a zjistit, jestli a jakým způsobem zanechalo svou stopu na japonské krajině.

V teoretické části se věnuji charakteristice šintoismu, jeho dlouhé historii a vývoji, *kami* neboli šintoistickým božstvům a jejich významu. Následně přibližuji jednotlivá božstva a legendy jich se týkající. Na konci teoretické části se soustředím na náboženské památky a poutní místa. Těm nejdůležitějším věnuji podrobnější popis.

V rámci praktické části jsem sepsala přesný návod k tomu, jak správně šintoistická božstva uctívat. Ke konci jsem ještě zahrнула krátké porovnání s křesťanstvím.

Závěrem shrnu nové informace, které jsem se o šintoismu dozvěděla a zhodnotím, jak se mi práce psala.

2 ŠINTÓ

Šintoismus je považován za klíčový prvek japonského náboženství. Představuje jeho unikátnost a neobyčejnou identitu. Běžný pohled na šintoismus zahrnuje následující předpoklady: Šintoismus nese nezaměnitelné rysy primitivního náboženství, jakožto uctívání přírody a tabu vůči *kegare* (nečistotám), ale zároveň nemá žádný systém doktríny. Existuje jako lidová víra s mnoha podobami, avšak má určité rysy organizovaného náboženství – například rituály a instituce jako jsou svatyně. Hraje důležitou roli v japonské starověké mytologii a poskytuje nepostradatelný základ pro uctívání předků a císařů. Ve zkratce je šintó původním náboženstvím, které v Japonsku existuje od pravěku až po současnost. [1]

Název šintó dostalo až v dobách, kdy bylo potřeba jej odlišit od čínských náboženství – konfucianismu a buddhismu. [2]

Je polyteistickým náboženstvím, nemá žádného zakladatele, žádné svaté texty a žádná dogmata. Svě vůdčí principy si ale uchovalo po celé věky. [3]

Šintó se dá historicky rozdělit do čtyř kategorií, avšak v současnosti prakticky existují jen tři. Šintó lidové (民俗神道), sektářské šintó (巨波神道), šintó svatyní (神社神道) a státní šintó (国家神道). Státní šintó nebo také šintó císařského rodu původně tvořilo jádro šintoismu, ale když v roce 1945 bylo šintó Američany zrušeno, praktiky císařského rodu se tradovaly pouze mezi kněžími a veřejnosti se staly neznámé. Díky tomu prakticky vymizelo. Zbylé tři proudy jsou živé dodnes. [4]

3 HISTORIE ŠINTOISMU

3.1 Nejstarší období

Názory na první osídlení Japonska se neustále mění. Hlavně podle nejnovějších archeologických nálezů, např. kamenných nástrojů. Není vyloženě známo, jaké náboženství se v Japonsku praktikovalo v dobách paleolitu a neolitu, ale je velmi nepravděpodobné, že by mělo jakékoliv spojení s šintoismem.

Za počátek šintoismu a japonské kultury jako takové je považována kultura Jajoi, která spadá do mladší doby kamenné. Konkrétněji 300 př.n.l. – 250 n.l. Vznikla v severních oblastech ostrova Kjúšú a přímo souvisí s pozdější japonskou kulturou a tím pádem také s šintoismem. [3]

Mezi hlavní znaky víry v kultuře Jajoi patřily zemědělské rituály za velkou úrodu a šamanismus. Kultura Jajoi byla na svou dobu velmi vyspělá a pohlcovala prvky z kultur ostatních. Dovoz předmětů z Číny, počátek pěstování rýže v zavlažovaných polích a vliv na umění a výrobu nástrojů ze severovýchodní Asie utvářel japonský národ a jeho kulturu významně vyzdvihoval. [5] [4]

Přibližně v polovině 4. století bylo Japonsko složeno z mnoha malých států, ve kterých vždy vládl *udži* (klan nebo rodina) a každá hlava *udži* měla na starosti obdarování a uctívání tzv. *udžigami*, což je ochranné božstvo předurčené jednotlivým klanům. Lidé se k nim modlili hlavně, aby měli dobrou úrodu, ale také, aby jim očistřovali vodu a pomáhali jejich silou při očistřujících ceremoniích. Modlitby za hojnou úrodu probíhaly hlavně na jaře a na podzim, a tak se z nich později staly velké festivaly.

Popularita šintoismu vzrůstala a v krajině se začaly objevovat první svatyně zasvěcené jednotlivým *kami* (božstvo). [4]

3.2 Mohylová kultura

Přesná doba zformování jednotného japonského národa a tím pádem státu není jasná, ale odhaduje se přibližně na dobu mezi 4. a 6. stoletím n.l., což znamená, že vznik Japonska spadá do tzv. mohylové kultury. „*Mohylová kultura byla přímým pokračováním kultury Jajoi a zároveň přímým předchůdcem historicky doloženého raného japonského státu.*“ [6]

Mezi památky mohylové kultury patří hlavně mohyly a sošky, které se nacházely před hroby zvané *haniwa*. Jedná se o sošky se znetvořenou podobou, které měly s největší pravděpodobností sloužit k zahánění zlých sil. Sošky představovaly muže, ženy a málokdy zvířata. Mohyly měly vzhled kamenných dolmenů, na které byla navršena vysoká hromada hlíny. [5]

3.3 Kontakt šintoismu s buddhismem

Buddhismus se v Japonsku poprvé objevil okolo roku 552 n.l. a velmi rychle se rozvíjel. V 8. století se začaly objevovat tendence interpretovat šintó z buddhistického hlediska. Na *kami* bylo nahlíženo jako na ochránce buddhismu, proto byly svatyně pro opatrovnické *kami* postaveny v okolí buddhistických chrámů. Šintoistická božstva byla „zrovnoprávněna“ s bohy buddhistickými. Podle buddhistických učení se traduje, že *déva* (buddhistické božstvo) podstupuje stejné utrpení jako všechna stvoření v cyklu reinkarnace, a tak se na *kami* začalo nahlížet jako na příliš odtržené od lidských útrap. Pomoc byla *kami* nabídnuta v podobě buddhistické disciplíny – buddhistické chrámy byly stavěny v okrscích patřících šintoistickým svatyním a před *kami* se četly buddhistické sůtry.

Koncem 8. století byli *kami* považováni za inkarnace Buddhů a bódhisattvů (budoucích Buddhů). Byli přejmenováni na jména bódhisattvů a spolu s tím se buddhistické sošky začaly pomalu umisťovat i do vnitřních, velmi posvátných *hondenů* v šintoistických svatyních.

Od počátku období Kamakura (1192–1333) se začaly formulovat teorie šintó-buddhistického sloučení. Byly založeny dvě nejdůležitější synkretické školy – Rjóbu šintó a Sannó šintó. Rjóbu šintó zastávalo názor, že dvě říše vesmíru zmiňované v buddhistickém učení jsou ekvivalentem říší dvou *kami* – Amaterasu Ómikami a Tojoke Ókami. Sannó šintó zase bralo absolutní pravdu vesmíru (základní Buddhovu přirozenost) jako ekvivalent k bohyni Amaterasu a jejímu stvoření vesmíru. Tyto sekty přinesly do šintoismu hlavně esoterické rituály.

Buddhistický šintoismus byl vlivný až do svého zániku v období Meidži (1868–1912). [3]

3.4 Reakce proti buddhismu

Ise nebo Watarai šintó byla první škola anti-buddhistického šintoismu. Vznikla v Ise v průběhu 13. století, hlavně jako reakce proti šintó-buddhistickému sloučení. Jejím cílem bylo zastavit nárůst buddhismu a znovu zformovat čistě japonskou verzi šintoismu. Očista, praktikovaná již od dob starověku, dostala hlubší duchovní význam. *Šódžiki* (upřímnost, spravedlnost) a modlitby byly vyzdvihovány jakožto prostředky, kterými se člověk může sjednotit s *kami*.

V 15. století se v Kjótu objevila škola čerpající teorii a přebírající aspekty z Watarai šintó – Jošida šintó. Tato škola však byla ovlivněna taoismem. Přesvědčení této školy byla z většiny dílem Jošidy Kanetomo (1435-1511). Cílem jeho učení byla skutečná očista; pokud je člověk skutečně očištěn v jeho srdci mohou sídlit *kami* a ve správném stavu mysli je člověk schopen je uctívat.

Přesto, že se školy Watarai i Jošida šintó zbavily buddhistických teorií, vliv čínského myšlení na ně dopadal úplně stejně jako na zbytek tehdejšího Japonska. [3]

3.5 Neokonfuciánský šintoismus

Roku 1603 se k moci dostal šógun (vojenský generál) a byl založen šógunát Tokugawa. Kontakt s konfucianismem byl obnoven a začaly se objevovat pokusy o interpretaci šintó z jiného hlediska, tentokrát z neokonfuciánského. Vznikly školy založené na učení čínských filozofů (Wang Yangming, Zhu Xi) a neokonfucianismus se stal oficiálním studijním předmětem.

Byly vytvořeny další dvě nové školy, které čerpaly z Watarai šintó, ale přidávaly si ke svému učení ještě neokonfucianismus. Obě školy spojovala hlavně zbožnost, loajalita, moudrost a horlivé uctívání císaře. [3]

3.6 Fukko šintó

Slovo fukko znamená obnovu či restaurování. Fukko šintó bylo jedním z hlavních hnutí, které se objevily na konci 17. století. Hlavní myšlenkou bylo, že by se šintoismus neměl hledat ve výkladech jiných náboženství (buddhismu, konfucianismu), ale ve víře předků. Velkým zastáncem tohoto názoru byl Motoori Norinaga, který kladl důraz na víru v sílu stvoření života i věcí. Tato víra vštěpovala respekt k císařské linii a prosazovala, že všechny problémy, které jsou mimo lidské schopnosti, by se měly k vyřešení přenechat *kami*. Fukko šintó mělo obrovský vliv na šintó moderní doby.

Nejvýznamnějším nástupcem Motooriho Norinagy byl Hirata Atsutane, který čerpal z římskokatolické víry. Prosazoval myšlenku boha jako jediného stvořitele, ale tyto názory nikdy nebyly přijaty do hlavního proudu šintoistického učení. I přesto, že byl z malé části ovlivněn křesťanstvím, byl spirituální, uctíval císaře a velmi toužil obnovit starověké šintó. Byl schopen získat si mnoho příznivců a jeho učení pomohlo dosáhnout restaurace Meidži (1868). [3]

3.7 Vznik sektářského šintó

V průběhu druhé poloviny 19. století se ze společenského zmatku a nepokojů vynořila nová náboženská hnutí. Jejich učení se značně lišilo: existovaly skupiny uctívání hor, které byly napůl buddhistické a napůl šintoistické; některé kladly důraz na očistu a asketismus; jiné zase kombinovaly šintoismus a konfucianismus. Nová náboženská hnutí byla povětšinou založena na jednotlivých náboženských zkušenostech a velmi často se zaměřovaly hlavně na léčení nemocí a duchovní spásu. Během období Meidži vzniklo na japonském území 13 sekt a byly ovlivněny hlavně Fukko šintó. Můžeme je klasifikovat na:

1. Obnovné šintó sekty – Izumo-ójaširó-kjó; Šintó-taikjó; Šinri-kjó
2. Konfuciánské sekty – Šintó šúsei-ha; Šintó taisai-kjó
3. Očistné sekty – Šinšú-kjó; Misogi-kjó
4. Sekty uctívající hory – Džikkó-kjó; Fusó-kjó; Mitake-kjó
5. Sekty léčící vírou – Kurozumi-kjó; Konkó-kjó; Tenri-kjó

Sektářské šintó je jedním z proudů šintoismu, který je živý dodnes. Po období Meidži se naprostá většina faktorů šintoistické víry nezměnila a funguje stejným způsobem až do současnosti. [3]

Obr. 1: Konkó-kjó

4 KAMI

4.1 Význam kami

Výraz *kami* je složité přeložit jedním slovem. V češtině pro něj neexistuje přesný překlad. Zahrnuje vše, co se jeví jako mimořádné, v podstatě „něco, co je nahoře“. Jednoslovně by se do našeho jazyka dal přeložit jako bůh, božstvo nebo duch. Co se významu týče, *kami* znamená jak božstvo nejvyšší, tak božstvo vyšších i nižších řádů. Nerozlišuje se mužský ani ženský rod. Zahrnuje kosmické a přírodní síly, zemřelé předky, hrůzu, tajemno i nadšení. [4]

4.1.1 Uctívání kami

Každé *kami* má sílu *tama*. *Tama* má dvě podoby, divokou a mírumilovnou a má vliv na chování božstev podle toho, jaká v nich převažuje. *Tama* se nachází taktéž v lidech a později se jí začalo říkat duše. Při nemoci tato síla slábne a při smrti nadobro odchází. Pro nemocné je možné provádět rituály na posílení této síly. Rituály i náboženské obřady se dají vykonávat prakticky kdekoliv, jak v přírodě, či ve svatyni, tak v pohodlí vašeho domova. Při obřadech se *kami* chválí a lidé se jim svěřují se svými potížemi a starostmi a žádají je o splnění svých přání. Následně nabídnou obětinu, poděkují a rozloučí se s ostatními účastníky obřadu. [7]

Japonci se vydávají za modlitbou k posvátným místům. K horám, řekám, kamenům či stromům. Šintoistické obřady se v minulosti vykonávaly výhradně v přírodě a až po příchodu buddhismu v Japonsku začaly vyrůstat první svatyně. Téměř před každou z takových svatyní se nachází brána *torii*, jejich význam nám však stále zůstává neobjasněný.

Pro uctívání *kami* není nutné být příslušníkem žádné církve. Úcta k přírodním silám je jednou z nejdůležitějších součástí existence člověka, a tak stačí účast na jednom ze svátků či festivalů, sepnutí rukou nad úchvatnou přírodní scénérií apod. Malá domácí svatyně je také jednou z možností. Pokud si v šintoistické svatyni chcete něco přát, existuje postup, který musíte přesně dodržet. [7]

Šintoističtí kněží jsou hlavně duchovními rádci a opatrovateli dobrých vztahů mezi lidmi a *kami*, nikoli kazateli. Během obřadů provádějí rituály a očišťují věřící smetáním *harae*. Toto očišťování probíhá před každým obřadem. Kněz drží hůlku s připevněnými proužky látky, kterou mává při pronášení modlitby a smetá tak všechna poskvrnění. [2]

U svatyní je také možné zakoupit si různé talismany a amulety pro důležité či krizové okamžiky života. Lidé je dávají svým blízkým, jako svatební dar, k narození dítěte nebo si je věší do auta.

4.2 Panteon kami

Neexistuje omezený počet japonských božstev, hlavně díky tomu, že většina z nich ani nemá stálé místo ve smrtelném světě. Mají nestálou povahu a mnoho z nich nemá trvalou podobu. V pozemském světě se objevují jen občas, a to při rituálech a modlitbách, kdy jsou pozváni a voláni věřícími.

Můžeme je dělit do několika kategorií:

1. Božstva kosmogonických mýtů – nejstarší mytologie, vznik japonských ostrovů
2. Božstva přírodních jevů a živlů – bohové hor, vod, stromů
3. Božstva nižšího typu – usídlují se v místech se zajímavým tvarem, tj. stromy, hory, kameny
4. Božstva rybářů a lovců zvěře – dopomáhají k úspěšnému lovu
5. Božstva zemědělské činnosti – bohyně rýže, potravy atd.
6. Božstva lidských vlastností – síla, inteligence, zručnost aj.
7. Božstva uctívání předků – *kami* jednotlivých *udži* nebo vesnic
8. Lidé, kteří se stali *kami* po smrti
9. Lidé, kteří se stali *kami* za svého života – jedná se o lidi fundamentálně odlišné od ostatních, za svůj život si zasloužili mimořádnou úctu, či byli velmi aktivní v duchovních činnostech [4]

I přesto, že šintoistických božstev je, jak už bylo zmíněno, nespočet, budu představovat božstva, která jsou nejčastěji zmiňována a uctívána.

4.2.1 Amaterasu Ómikami

V překladu její jméno znamená „Velká vznešená bohyně“ a jejím dalším jménem bývá Amaterasu no Mikoto – „Bohyně ozařující nebesa“. Je bohyní obdařenou ctností slunce, pramáti císařského rodu a nejmilovanějším potomkem Izanagi no Mikoto. Ztělesňuje jednotu roviny vysokého nebe – *takama no hara*. Podle jednoho z nejranějších mýtů prý Amaterasu ukázala lidem, jak si vyrobit oblečení a obydlí a byla zdrojem veškerého míru. [8] Přesto, že je brána za vládkyni nebes, není nejvyšším božstvem (předčí ji božstva skrytá). [4] Její hlavní svatyně je svatyně Ise, kde je její síla uložena v zrcadle, které patří mezi tři japonské císařské regálie (zbylými regáliemi jsou náhrdelník s drahokamy a meč).

4.2.2 Izanagi no Mikoto a Izanami no Mikoto

Jsou prvním manželským párem mezi božstvy. Vytvořili hory, řeky, rostliny, moře, zvířata a lidi a stali se bohy země a věcí na zemi. Izanami však zemřela při porodu boha ohně a stala se bohyní v zemi Jomi (podsvětí). Její muž Izanagi ji šel navštívit, ale porušil tak tabu a musel se s Izanami navždy rozloučit. Po odchodu ze země Jomi se bál pošpinění, a proto se šel očistit do moře. Tímto se z něj stává zakladatel praxe *harae*. Tomuto božskému manželskému páru se narodila tři nejdůležitější božstva – Amaterasu Ómikami, Susanoo no Mikoto a Tsukijomi no Mikoto. [8]

4.2.3 Susanoo no Mikoto

Susanoo no Mikoto je mladším bratrem Amaterasu Ómikami. Podle mýtů byl nestabilním bohem kvůli neschopnosti zvládat svou obrovskou moc a často způsoboval nepokoje mezi ostatními božstvy. Byl vyhnán z *Takama no hara* – místa, kde žijí bohové (podobně jako Olymp v řecké mytologii), ale byl schopen porazit ničivého osmihlavého draka Jamata no Oroči a zachránit tak mladou dívku, která se málem stala jeho obětí. Získal tím meč, který se stal jednou z tří císařských regálií. Po tomto činu byl vzat na milost a proměněn v dobrotivé božstvo. Mezi lidmi je brán jako ochranitel před katastrofami. [8]

4.2.4 Tsukijomi no Mikoto

Tsukijomi no Mikoto nebo také Tsukujomi je třetím z významných potomků Izanagi a Izanami. Pohlaví tohoto božstva je neznámé stejně jako mnoho dalších informací o jeho charakteru. Avšak známé je, že je pravým opakem své sestry Amaterasu. Je božstvem měsíce a podle šintoistické mytologie také důvodem, proč se den a noc nepotkávají.

Tsukujomi byl pozván na oslavu bohyně jídla, Ukemoči. Jelikož se mu ale nepozdával způsob, jakým Ukemoči jídlo vytvářela, zabil ji. Zanedlouho na jeho prohřešek přišla Amaterasu a cítila vůči svému mladšímu sourozenci tak neskutečnou zášť až se zapřísáhla, že už ho v životě nespatří a navždy se přemístila na jinou část oblohy. [8]

4.2.5 Inari Ómikami

Inari Ómikami je pro Japonce velmi důležitým božstvem. Je bohem rýže, která pro ně byla a je velmi důležitá, a také bývá spojován se zemědělstvím. Velmi často je ztotožňován s bohyní jídla Ukemoči. Bývá uctíván v chrámech i v domácích svatyních, a to hlavně na venkově. [4]

4.2.6 Daikoku

Ochranné božstvo, které přináší štěstí, hojnost a blahobyt. Zpravidla je vyobrazován jako usmívající se starší muž s kulatou čepicí na hlavě, sedící na pytli plném rýže. Jeho charakteristickými předměty jsou velký vak obsahující poklady světa a kouzelná palice, která umí splnit každé přání. Jeho symbolizujícím zvířetem je myš. Společně s Ebisu no kami a Bišamon patří mezi sedm bůžků štěstí. [7]

5 NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ŠINTOISTICKÁ MÍSTA A SVATYNĚ

V Japonsku se nachází přes 80 000 veřejných svatyní. Toto číslo nezahrnuje svatyně soukromé nebo uvnitř domů. Jsou postaveny pro jednotlivé *kami* a jejich podoba se může velmi lišit. Ať jsou velké, honosné a okázale zdobené či velmi jednoduché a skromné, všechny mají prvky, kterými se neliší. Jedním z nich je *honden*, nejposvátnější místo svatyně, které bývá nepřístupné veřejnosti a rituály v něm prováděny jsou určeny jen vybraným kněžím. Kněží mají za úkol se o toto místo starat, přinášet obětiny *kami* a modlit se k nim. *Honden* bývá přímo ve středu svatyně. Dalším jednotným prvkem jsou brány *torii*, vyráběné ze dřeva a umístěné v okolí svatyně. Mohou sloužit jako vchod anebo stát samostatně. [8]

5.1 Nejdůležitější svatyně

5.1.1 Velká svatyně Ise

Velká svatyně Ise nebo jen svatyně Ise se nachází ve stejnojmenném městě v prefektuře Mie. Je nejvýznamnější šintoistickou svatyní v celém Japonsku a je zasvěcena bohyni Amaterasu. Ve skutečnosti je komplexem více než sto svatyní, které se dělí na dvě části – vnější (*Gekū*) a vnitřní (*Naikū*) – které jsou od sebe vzdáleny šest kilometrů a spojuje je poutní cesta. Ve své současné podobě byla vystavena v roce 690 n.l. Svatyně se podle tradice přestavuje v původním stylu a původními metodami každých 20 let. Budovy, které jsou v Ise k vidění dnes jsou z roku 2013 a tím pádem jsou už 62. kopií. Je zde uloženo *Jata no kagami* – posvátné zrcadlo, které podle legendy měla dát bohyně Amaterasu prvnímu japonskému císaři. Každý rok ji navštíví více než šest milionů lidí a poutníků. [9]

Obr. 2: Svatyně Ise

5.1.2 Svatyně Meidži Džingu

Svatyně zasvěcená císaři Meidži, který Japonsko rapidním tempem zmodernizoval a orientoval na západ a jeho ženě, císařovně Šoken. Byla dokončena v roce 1920 a je mylnou domněnkou, že je císař ve svatyni pohřben. Podle šintoistických přesvědčení nesmí být žádná těla pohřbívána ani v blízkosti svatyně, natož uvnitř. Během druhé světové války byla zničena, ale byla co nejrychleji zrekonstruována a v současnosti ji každoročně navštíví až deset milionů návštěvníků, z toho tři miliony jen v první tři dny nového roku. Nachází se v zahradě Jojogi a řadí se mezi jednu z největších v Tokiu. V jejím okolí se můžete kochat až 200 druhů dřevin. [10]

Obr. 3: Svatyně Meidži Džingu

5.1.3 Svatyně Icukušima

Tato svatyně je jednou z nejfotografovanějších památek Japonska. Leží na stejnojmenném ostrově v prefektuře Hirošima. Byla založena v 6. století, ale její současná podoba pochází až z roku 1168. Ostrov je natolik posvátný, že je zde zakázáno rodit i pohřbívát, aby jeho půda nebyla znesvěcena. Svatyni se říká také plovoucí brána *torii* a je postavena na počest dcer boha bouře a bohyně slunce. Svatyně Icukušima byla v roce 1996 zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO. [10]

Obr. 4: Plovoucí brána torii

5.1.4 Svatyně Fušimi Inari

Svatyně zasvěcená *kami* Inari, božstvu obchodu a rýže, se nachází v Kjótu na hoře Inari. Je známá pro své tisíce bran, které lemují stezky ke stavbám svatyně. Každé *torii* bylo darované japonskými podnikateli. Cesta ke svatyni je asi 4 kilometry dlouhá a po celé trase jsou vyobrazeny lišky a liščí sochy, které symbolizují právě boha Inari. Svatyně byla založena v roce 711, ale na současné místo byla přemístěna až v roce 816. [10]

Obr. 5: Tisíc bran torii

Obr. 6: Svatyně Fušimi Inari

5.1.5 Svatyně Sanno

Svatyně Sanno je lépe známá jako „jednonohá svatyně“. Tato svatyně, přesněji její brána, přežila výbuch atomové bomby v Nagasaki, a to se nacházela jen 800 metrů od epicentra výbuchu. U svatyně v době výbuchu rostly dva mohutné stromy kafrovníku lékařského, a přesto, že je tlaková vlna spálila téměř na uhel a přišly o všechny listy, stromy přežily a společně s jednonohou svatyní stojí v Nagasaki dodnes. [10]

Obr. 7: Svatyně Sanno po výbuchu

Obr. 8: Spálené kafrovníky

Obr. 9: Svatyně Sanno dnes

5.2 Poutní místa

Nejvíce posvátných míst a poutních stezek se nachází v pohoří Kii, které se rozléhá na stejnojmenném poloostrově a je součástí ostrova Honšú. Zasahuje do prefektur Mie, Wakajama a Nara a právě v Mie můžeme najít Velkou svatyni Ise. V roce 2004 byly do seznamu světového dědictví UNESCO zapsány tři oblasti pohoří Kii. Památky jsou rozděleny na tři poutní stezky a tři oblasti. *Kumano sankei miči*, *Ómine okugake miči* a *Kójasan čoiši miči* jsou názvy stezek. *Jošino* a *Ómine*, *Kumano sanzán* a *Kójasan* zase památkových oblastí. [11]

5.2.1 Jošino a Ómine, Ómine okugake miči

Tato oblast získala svůj první název podle hory Jošino, která se zde nachází, a také díky šintoistické svatyni Jošino Mikumari zasvěcené bohyni distribuce vody. Svůj druhý název získala díky svatyni Óminesandži a hoře Ómine. Tato svatyně je sice buddhistická, avšak patří sektě *šugendó*, což byl řád horských asketů jejichž víra byla složena z mnoha dalších náboženství (šintoismus, taoismus, buddhismus, šamanismus). Oblast Jošino je známá hlavně jako populární místo pro *hanami* (pozorování třešňových květů).

Stezka Ómine okugake miči má přibližně 170 kilometrů a byla zřízena právě sektou *šugendó*.

5.2.2 Kumano sanzan, Kumano sankei miči

Kumano sanzan je souhrnný název pro tři svatyně na nejjižnějším cípu ostrova Kii. V této oblasti se však nachází i dva chrámy buddhistické sekty *tendai*, která byla založena v 9. století. Svatyně se zde zabývají hlavně léčivými praktikami.

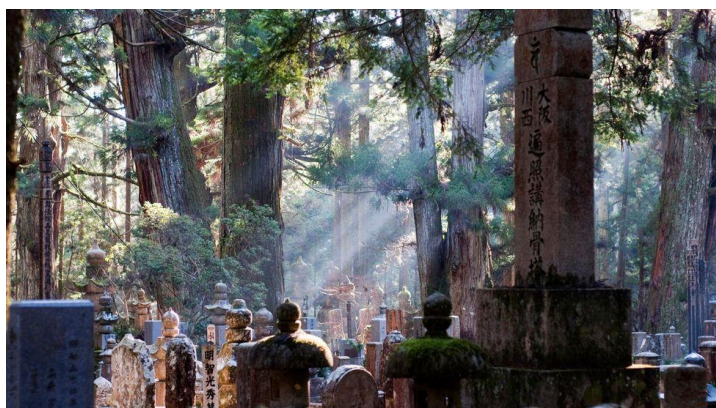
V této oblasti se nachází panenský les Nači, který je od roku 1928 Národní přírodní památkou a východně od něj můžeme nalézt stejnojmenný vodopád. Vodopád Nači je druhým nejvyšším vodopádem Japonska (133 m).

Kumano sankei miči se rozděluje na několik dalších stezek: Nakaheči, Koheči, Óheči a Isedži. Je dlouhá 70 km a třikrát musíte přejít místa s převýšením vyšším než 1 km.

5.2.3 Kójasan, Kójasan čóiši miči

Kójasan – doslovně hora Kója se nachází v prefektuře Wakajama. Ve skutečnosti se vůbec nejedná o horu, ale o údolí obklopené osmi vrcholky. Oblast ve svých lesích skrývá dvě šintoistické svatyně a dva buddhistické chrámy sekty *šingon*. Sekta *šingon* je jednou z nejstarších škol japonského buddhismu. Byla založena již v roce 804. Chrámy i svatyně zde mají jasně červenou barvu se zelenými detaily.

Stezka Kójasan čóiši miči je dlouhá 24 km a oficiálně končí u hřbitova Okunoin, na kterém se nachází více než 200 000 hrobů a je tak největším hřbitovem v celém Japonsku. [11]

Obr. 10: Hřbitov Okunoin

6 PRAKTICKÁ ČÁST

Vytvořit praktickou část na téma šintoismu byla výzva, ale nakonec jsem se rozhodla pro přesný popis toho, jak si něco přát od *kami*. Existují dvě možnosti. Můžeme si přát něco v šintoistické svatyni nebo v pohodlí našeho domova. Jelikož mnoho lidí žijících v České republice pravděpodobně nemá ve své blízkosti šintoistickou svatyni, budu se více soustředit na přání doma. Přání ve svatyni ale samozřejmě nemohu opomenout, obzvlášť kdyby se někdo chtěl zavděčit *kami* při cestě do Japonska. Nakonec ještě přidávám malé porovnání praktik při svátcích křesťanských a šintoistických.

6.1 Přání v pohodlí domova a ve svatyni

Kroky modlitby či přání jsou prakticky stejné. Domácí provizorní svatyni není složité zařídit. K dispozici je hned několik možností – svatyně přírodní (nějaké pěkné místo, které ve vás vzbuzuje pocit klidu) a svatyně domácí (jednoduchý oltářík). V přírodě stačí omotat kámen nebo strom rýžovým provazem, aby bylo jasné, že se jedná o významné místo. Doma si můžeme vytvořit oltář např. ke vzpomínání a modlení k našim zesnulým. Stačí vyvýšené místo, ke kterému si můžeme kleknout, kde umístíme vonné tyčinky, předmět spojený s šintoistickým božstvem (např. sošku lišky pro Inari) a prázdné místo, kam pokládat obětiny. Kroky samotného přání jsou stejné jak u svatyní, tak v přírodě a doma.

U svatyní se téměř vždy nachází korýtko na vhadzování mincí. U něj se odehrává celý proces přání/modlitby.

Kroky po sobě následují takto:

1. Nejprve vhodíte peníze do korýtky.
  - Tento krok doma vynecháváme, můžeme místo něj položit obětinu (potravinu, saké, drobné)
  - V Japonsku se za šťastnou minci považuje tzv. *goen*, pět jenová mince a lidé ji obvykle vhadzují právě do korýtek ve svatyních
2. Dvakrát tleskne
- tlesknutí slouží k získání pozornosti bohů
3. Dvakrát se pokloníme
4. Poděkujeme za přijetí, řekneme nebo si pomyslíme své jméno a adresu
  - Tento krok slouží k tomu, aby božstva věděla, kam splněné přání poslat
  - Japonsky můžete říct toto: 本日のお導き誠にありがとうございます。 (Hondžicu no omičibiki makoto ni arigató gozaimasu). V překladu: Skutečně děkuji za dnešní rady.
  - Vaše představení: 私は...にお住まいする...と申します。
(Wataši wa (vaše jméno) osumai suru (místo, kde žijete) móšimasu). = Jmenuji se ... a bydlím v...
5. Následně řeknete nebo si pomyslíte své přání.

6. Poděkujete.: これからのお導きよろしくおねがいたします。
  - (Kore kara no omičibiki jorošiku onegai itašimasu). = Děkuji a těším se na vaše budoucí rady.
7. Naposledy se jednou pokloníte a můžete odejít.

Pokud splníte celý tento proces, vaše přání by se mělo vyplnit.

6.2 Porovnání s křesťanstvím

Křesťanské a šintoistické svátky jsou fundamentálně odlišné. Zatímco křesťanské svátky se soustředí na narození či úmrtí svatých, hlavně Ježíše Krista, šintoistické svátky se soustředí na životy obyčejných lidí a přírodní jevy.

Mezi nejdůležitější svátky křesťanů patří Vánoce a Velikonoce, oslavující narození a vzkříšení Ježíše Krista. V dnešní době se slaví obrovským množstvím jídla, chozením na mše, držením půstu a při Velikonocích svěcením potravin.

Dvěma nejdůležitějšími šintoistickými svátky jsou Niinamesai, festival sklizně slavený v listopadu, a Ošogatsu, šintoistický nový rok. Při Ošogatsu lidé chodí do chrámů a svatyní, děkují bohům za minulý rok a přejí si štěstí do roku nového. Při Niinamesai se podává bohům obětina ve formě čerstvě sklizené rýže a saké, aby byla posvěcena příští úroda. První však v kompletní samotě podává tuto obětinu sám císař bohyni Amaterasu, která je pramáti císařského rodu.

I když jsou důvody pro svátky z obou náboženství velmi rozdílné, tradice, které se k nim vážou se velmi podobají. Svátek, který křesťanství chybí je svátek, byť sebemeně podobný šintoistickému Hina-matsuri – oslavě dcer v rodině. Křesťanství žádný svátek věnovaný ženám nemá a nemá ani mnoho světic.

Zjevné rozdíly mezi oběma náboženstvími tvoří předměty, které jsou od nich neodlučitelné. Místo svící nalezneme vonné tyčinky a místo kostelů svatyně. Kříže v šintoismu samozřejmě nehrají žádnou roli, ale lidé u sebe často nosí talismany ze svatyní, podobně jako křesťanští věřící křížky na špercích.

Velkým rozdílem je svaté písmo. Křesťanství má Bibli. V pravém slova smyslu šintoismus svaté písmo nemá, ale někdy se za něj považuje kronika *Kodžiki*, která je nejstarší japonskou dochovanou kronikou a nejdůležitějším pramenem, ze kterého se čerpají znalosti o nejstarší době japonských dějin.

7 ZÁVĚR

Cílem mé ročníkové práce bylo celkově popsat šintoismus a zároveň si o něm prohloubit znalosti. Svého cíle jsem dosáhla a zjistila mnoho nových informací, které mi budou do budoucna užitečné.

Teoretickou částí jsem shrnula jak velmi zajímavou historii a panteon čítající nekonečně mnoho božstev, tak neobyčejnou architekturu a význam šintoistických svatyní, společně s mnoha poutními místy.

V praktické části jsem popisovala přání ke *kami*. Tento postup jsem sepisovala z mnoha vzpomínek na zeměpisné dokumenty o Japonsku, na které koukám už dlouhá léta. Při porovnávání křesťanských zvyků při svátcích se zvyky šintó jsem byla velmi překvapena tím, jak podobné a zároveň rozdílné mohou určité kultury a náboženství být, i přesto, že na první pohled nevypadají, že by mohly mít něco společného.

Ročníková práce se mi psala velmi dobře a rychle, hlavně díky tomu, že jsem do tohoto tématu velmi zapálená a ráda zjišťuji informace o věcech, do kterých jsem ještě nikdy nezabředla. Jsem velmi ráda, že jsem si toto téma zvolila.

8 POUŽITÁ LITERATURA

8.1 Knižní zdroje

- [1] KURODA, Toshio. Shintó in the History of Japanese Religion. *Religions of Japan in practice*. 1981, 1999, 1.
- [2] ELIADE, M. a I.P. CULIANU. *Slovník náboženství*. Praha: Český spisovatel, 1993.
- [4] WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 8021029781.
- [5] HILSKÁ, V. *Dějiny a kultura japonského lidu*. Praha: Československá akademie věd, 1953.
- [6] REISCHAUER, E. a A. M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-843-8.
- [7] WINKELHÖFEROVÁ, V. a M. LÖVENSTEINOVÁ. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-265-1.
- [9] LEVINSON, David a Karen CHRISTENSEN. *Encyclopedia of modern Asia*. New York: Scribner's Sons, 2002. ISBN 9780684806174.

8.2 Internetové zdroje

- [3] HIRAI, Naofusa. Shintō. *Britannica* [online]. Chicago: Encyclopedia Britannica, 2022 [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Shinto>
- [8] *Shinto Portal – IJCC, Kokugakuin University* [online]. Tokio: Kokugakuin University, c1997-2004 [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://www2.kokugakuin.ac.jp/e-shinto/index.html>
- [10] *10 most important shinto shrines* [online]. 2022 [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://cs.ndu.ac/10-most-important-shinto-shrines>
- [11] Sacred Sites and Pilgrimage Routes in the Kii Mountain Range. *UNESCO World Heritage Convention* [online]. Paříž, c1992-2022 [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/1142/>

9 ZDROJE OBRÁZKŮ

Obrázek 1: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://cdn.britannica.com/35/147135-050-D5DF2349/Central-Worship-Hall-Konko-kyo-Headquarters-Asakuchi-City-Okayama.jpg>

Obrázek 2: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://www.cestovinky.cz/clanek/velka-svatyne-ise-odhali-sva-tajemstvi-pouze-cisari>

Obrázek 3: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://blog.japanwondertravel.com/visit-meiji-jingu-shrine-23658>

Obrázek 4: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Icuku%C5%A1ima#/media/Soubor:ItsukushimaTorii7381.jpg>

Obrázek 5: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0e/Torii_path_with_lantern_at_Fushimi_Inari_Taisha_Shrine%2C_Kyoto%2C_Japan.jpg

Obrázek 6: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <http://blog.raksotravel.com/2021/03/kyoto-japan-legend-of-fushimi-inari.html>

Obrázek 7: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Sann%C5%8D_Shrine#/media/File:Sanno-jinja-afterbomb.jpg

Obrázek 8: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Sann%C5%8D_Shrine#/media/File:Sanno_and_trees.jpg

Obrázek 9: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Sann%C5%8D_Shrine#/media/File:Nagasaki_One_Legged_Torii_C1946.jpg

Obrázek 10: [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z:

<https://www.bbc.com/travel/article/20160308-an-erie-night-with-200000-dead-monks>